

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

**Medijų ir informacinio raštingumo programų efektyvumo vertinimo
ir medijų ir informacinio raštingumo programų poveikio bendrojo
ugdymo mokyklų mokytojų veiklos praktikai**

TYRIMO ATASKAITA

2018, Vilnius

Tyrimą atliko ir ataskaitą parengė Sandra Zaidova

ĮVADAS APIE TYRIMĄ

Tyrimo tikslas:

Išsiaiškinti medijų ir informacinio raštingumo (toliau MIR) programų efektyvumą ir poveikį mokytojams.

Tyrimo uždaviniai:

- Išsiaiškinti, kokią įtaką mokytojams daro dalyvavimas medijų ir informacinio raštingumo programose.
- Suprasti ir išanalizuoti mokytojų patirtis ir sąveiką su medijų ir informacinio raštingumo priemonėmis.
- Atskleisti mokytojų refleksijas apie medijų ir informacinio raštingumo priemonių panaudojimą klasėje.
- Ištirinėti, kokią prasmę mokytojai suteikia medijoms ir informaciniam raštingumui.

Metodai:

Medijų ir informacinio raštingumo programų efektyvumo vertinimo ir medijų ir informacinio raštingumo programų poveikio bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų veiklos praktikai tyrimas yra taikomasis tyrimas, kurio metu buvo naudojami kiekybiniai ir kokybiniai duomenų rinkimo metodai.

Kokybinis tyrimo metodas: fokus diskusijų grupės. Fokus diskusijų grupių metodu buvo siekiama atskleisti, suprasti ir ištyrinėti, kokią įtaką mokytojams daro dalyvavimas medijų ir informacinio raštingumo programose netaikant iš anksto numatytų kategorijų. Tyrimo metu buvo gilinamasi į tyrimo dalyvių patirtį ir nuomonę, siekiant kuo autentiškiau užfiksuoti jų patyrimą, požiūrį bei refleksijas. Tokiu būdu vadovautasi viena iš pagrindinių kokybinių tyrimų taisyklių – suvokti nagrinėjamą realybę tokią, kokią suvokia nagrinėjamos patirties dalyviai. Tyrėjai kiek įmanoma labiau gilinasi ir bandė suprasti realybę, nepiršdami savo įsivaizdavimo ar

išankstinių nuomonių. Fokus diskusijų grupių metodas pasirinktas kaip skatinantis grupės narių tarpusavio dinamišką sąveiką, kuri padeda atskleisti dalyvių patirtis, interesus, nuostatas, požiūrius ir nuomones.

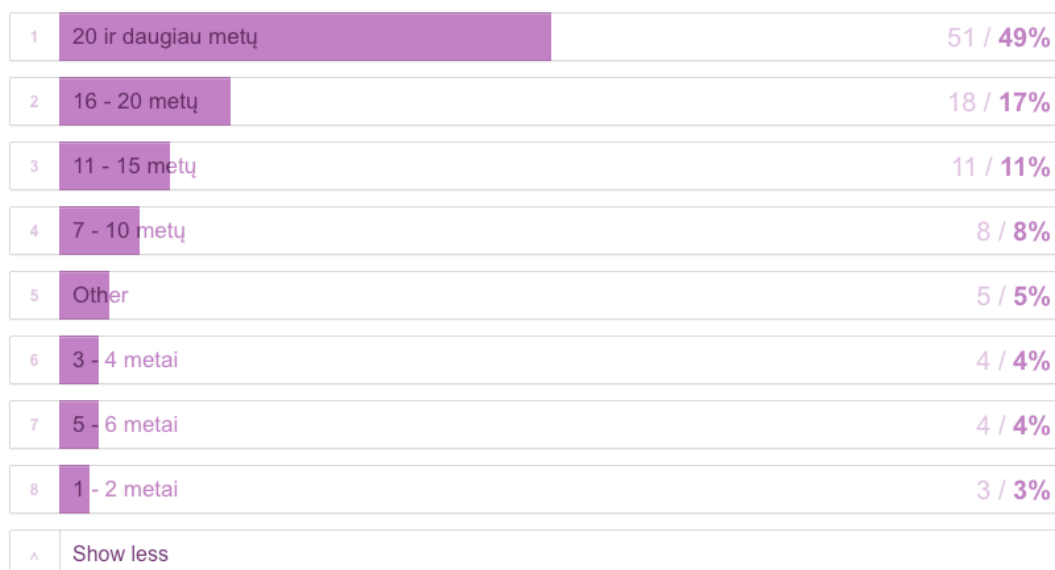
Kokybinio tyrimo tikslinė grupė: bendrojo ugdymo mokyklų skirtingų dalykų mokytojai iš Vilniaus ir Klaipėdos, kurie per pastaruosius 3 metus dalyvavo bent 3 medijų ir informacinio raštingumo programose ir šias priemones aktyviai taiko įgyvendindami ugdymo planus; bendrojo ugdymo mokyklų skirtingų dalykų mokytojai iš Vilniaus ir Klaipėdos, kurie yra susidomėję medijų ir informacinio raštingumo programomis, tačiau jose dar nedalyvavo. Iš viso kokybiniame tyrime dalyvavo 24 mokytojai.

Kiekybinis tyrimo metodas: apklausa. Apklausos metodas leido surinkti reprezentatyvią informaciją, kuri atskleidė tyrimo dalyvių nuostatas, nuomonę bei vertinimą naudojant iš anksto apgalvotus teiginius ir klausimus, kurie buvo suformuluoti remiantis kokybinio tyrimo įžvalgomis. Kiekybinio tyrimo metu buvo taikoma netikimybinė tikslinė atranka.

Kiekybinio tyrimo tikslinė grupė: bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai iš visos Lietuvos, dalyvavę bent viename iš šių medijų ir informacinio raštingumo projektų: „Medijos ir nacionalinis saugumas: iššūkiai ir galimybės“, „Audiovizualinių medijų raštingumas: kūrybinių praktinių gebėjimų ugdymas“, „Dideli maži ekranai. Medijų raštingumas Lietuvos mokyklose“. Iš viso apklausoje dalyvavo 105 mokytojai, iš kurių 24 % (25) sudarė užsienio kalbos mokytojai, 13 % (14) – istorijos, 9 % (9) – informacinių technologijų, 9 % (9) – lietuvių kalbos ir 8 % – (8) dorinio ugdymo mokytojai. Dauguma atsakiusiųjų mokytojų (67 %) dirba su 9–12 klasių moksleiviais, 44 % mokytojų – su 5–8 klasių moksleiviais. Beveik pusė mokytojų, kurie dalyvavo apklausoje, turi 20 metų ir daugiau mokytojavimo stažą. 28 % atsakiusiųjų mokytojais dirba nuo 10 iki 20 metų.

Kiek metų dirbate mokytoju?

104 out of 105 people answered this question

66 % aplausoje dalyvavusių mokytojų MIR metodus pamokose naudoja daugiau nei 3 metus. 16 % mokytojų su MIR dirba apie 2–3 metus ir likę mokytojai mažiau nei 2 metus.

Kiek metų naudojate MIR metodus pamokose?

105 out of 105 people answered this question

Tyrimo eiga ir išvalgų pateikimas:

Visų pirma, buvo įgyvendintas kokybinis tyrimas, atliktos trys fokus diskusijų grupės. Surinktiems duomenims apdoroti naudota teminė turinio analizė. Atlikus duomenų analizę pagal išryškėjusias pagrindines temas sudarytas kiekybinio tyrimo klausimynas. Šioje ataskaitoje pateikiamos apibendrintos tyrimo dalyvių mintys. Tyrimo išvalgas suformulavo tyrėja, išanalizavusi tyrimo metu surinktą medžiagą. Tyrimo išvalgos pagrindžiamos tyrimo dalyvių citatomis, kurios išryškintos kabutėmis „ „. Tyrimo išvalgas pagrindžia daugiau nei viena citata, tačiau tyrimo ataskaitoje pasirinkta citata, kuri išsamiausiai atspindi išvalgą. Dėl anonimiškumo principo po citatų nėra įvardintas pasisakęs tyrimo dalyvis. Kiekybinio tyrimo apklausos duomenys analizuoti susistemintus interneto apklausoje gautą informaciją. Duomenys analizuoti ir pateikiami skaitine bei procentine išraiška. **Ataskaitoje pateikiamos kokybinio tyrimo išvalgos, kurios pagrįstos kiekybinio tyrimo rezultatais.**

Tyrimas vyko 2018 gegužės–spalio mėn.

Tyrimą atliko socialinių tyrimų tyrėja Sandra Zaidova.

TYRIMO IŽVALGOS

MIR apibrėžimo suvokimas

Kokybinio tyrimo metu nebuvo vadovautasi iš anksto numatyta medijų ir informacinio raštingumo sąvoka. Fokus diskusijų grupių metu **buvo siekiama suprasti, kaip mokytojai patys suvokia medijų ir informacinio raštingumo sąvoką**. Mokytojų buvo klausama, kaip jie supranta, kas yra medijos ir informacinis raštingumas, remiantis jų patirtimi.

Kokybinio tyrimo duomenys atskleidė, kad tyrime dalyvavę mokytojai turi panašų suvokimą, ką reiškia medijos ir informacinis raštingumas. Medijas mokytojai įvardina kaip būdus, kanalus, kuriais gaunama, platinama informacija. **Informacinis raštingumas siejamas su gebėjimu atsirinkti ir įvertinti informaciją**. „Tai yra komunikacijos priemonių perduota informacija, nuotoliniu būdu, per tam tikrus kanalus, tai ir medija, ir radijas, ir televizija, ir internetas, ir videožaidimai. O raštingumas – tai yra mokymasis to kritinio mąstymo, kaip atpažinti tą informaciją, kaip ją teisingai suprasti, kaip ją absorbuoti ir įvertinti“. (F3) „Priemonės, per kurias sklinda informacija. Kurios skleidžia tą informaciją. O tas raštingumas būtent tai, kaip tu sugebi jas atrūšiuoti, ko klausyti. Pradedant nuo žmogaus, baigiant aparatais, televizija ir visa kita. Tai dabar, kur ta tiesa. Tai raštingumas yra, kaip tu sugebi arba gal nesugebi, kiek tu raštingas esi arba ne, atrinkti, kažką atmesti, ko nepriimti, nes gali paskęsti visame tame informacijos sraute. Raštingumas – gebėti mokėti atsirinkti, ko klausyti, arba apskritai galbūt neklausyti tam tikrų šaltinių“. (F2) „Tai, iš esmės, informacinis raštingumas, jau yra gebėjimas atsirinkti ir naudotis informacija“. (F1) „Kiek aš suprantu, medijos yra informacija, viskas, kas siejama su informacija, su jos paskleidimu, atsiradimu. Viskas yra medija. Yra platformos, per kurias tos medijos keliauja“. (F2)

Taip pat informacinis raštingumas suvokiamas kaip **gebėjimas pačiam kurti informacijos turinį**. „Va, mes kalbėjome kaip vartotojai, bet dar kaip kūrėjai, tas raštingumas irgi yra toks aspektas, kaip patiems kurti, visi dabar filmuoja ten, kuria kažkokį *contentą*, deda į socialinius tinklus. (...) Kaip konstruojamos žinios, kaip galima keičiant vaizdą su garsu pakeisti visiškai prasmę“. (F1) „Man tai siejasi raštingumas su išprusimu. Jei skaitome straipsnį ar žiūrime filmą, mes iš karto pamatome temą, idėją to filmo, o jei reikia sukurti, tai žinome, kaip juodraštis ruošiamas, kas turėtų būti išmetama, ir sukomponuojam galutinį variantą“. (F1)

Informacinis raštingumas suvokiamas kaip **gebėjimas atskirti, kuri informacija yra klaidinga ir nepatikima**. „Man tai medijos yra tokia, kaip, nežinau, žiniasklaida, iš tikrųjų labai daug, o tas raštingumas – tai, vat būtent, atsirinkti, kas yra teisinga, kas yra reikalinga, nes tai yra pakankamai sudėtinga iš didelės gausybės informacijos atsirinkti, kas yra svarbu, kas yra reikalinga,

tai va, ir būtu tas toksai raštingumas. Sugebėti surasti, kas yra tikra, o kas yra tiesiog išpūsti burbulai, taip įsivaizduoju“. (F1)

MIR programų vertinimas

Kas mokytojams svarbu patiems dalyvaujant MIR programose? Ką jie vertina?

MIR programos šio tyrimo kontekste yra suvokiamos kaip mokymosi priemonės, kurias naudodami mokytojai mokėsi ir tobulėjo MIR srityje, taip pat renginiai MIR temomis.

Dalyvaudami seminaruose mokytojai **vertina praktinius užsiėmimus**, kurių metu **čia ir dabar mokosi**, išbando medijų įrankius. Tokiu būdu mokytojai jaučiasi užtikrinti ir žino, kad jie patobulino savo praktinius įgūdžius, kuriuos vėliau galės pritaikyti praktinėje veikloje.

„Jeigu pats tą pabandai, ne tik teorinis seminaras <...> Jūs pamatytumėte, kaip mes žaidėme.“(F1)

„Kaip ir vaikai mes irgi norime kažką daryti. Kompiuterį įsijungei, pabandei ir tada tu išėjai su tom žiniom. <...> Tai labai gerai, trumpai teorijos, kompiuteris, atsisėdom ir, kol neišmokom, neišėjome.“

„Dabar padaugėjo tokių seminarų, gal ne seminarų, tokių kaip susitikimų. Yra tų daug pristatymų, bet tuose pristatymuose taip mes lygtai pasidaliname, bet mes neišmokstame nieko, mes tik sužinome, kad galime, kadangi neturi informacijos, tai ir numeti.“ (F2)

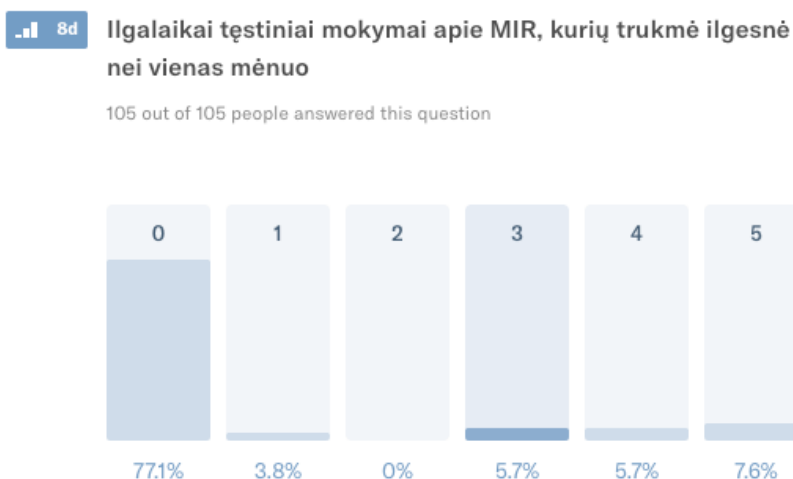
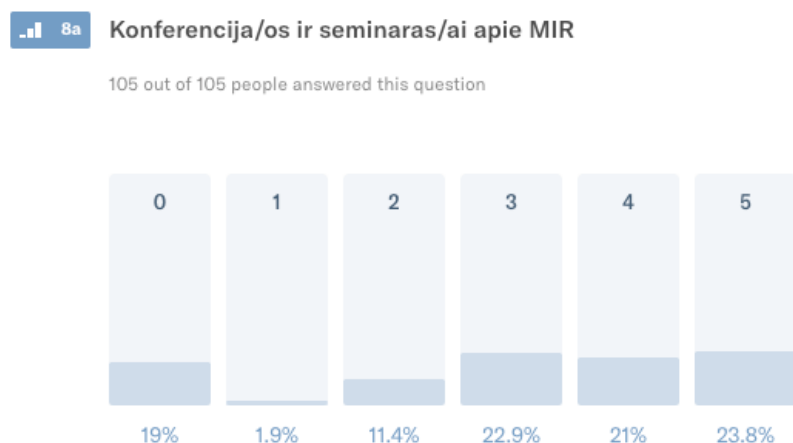
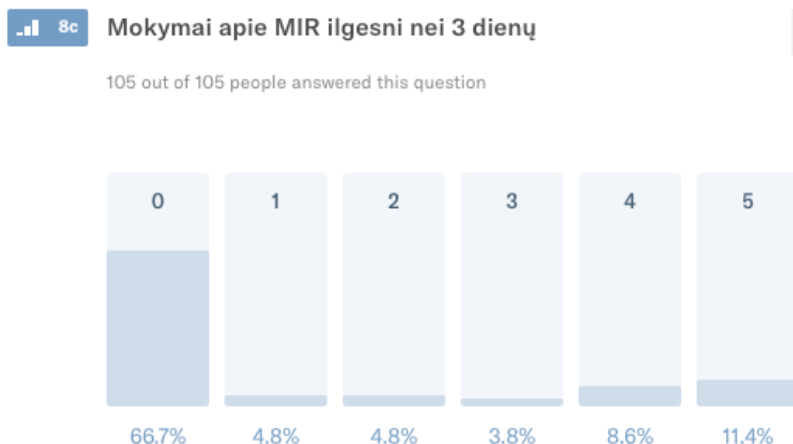
„Daug išmokome iš tikrųjų praktiškai, ypač, vat, sakykime, labai naudingi buvo man montažo, filmavimo kursai. Praktiniai dalykai buvo labai naudingi, kiek aš buvau teoriniuose, tai gal daugiau akiračio plėtimas. Vis tiek kas yra medija, dažniausiai girdėjai, sąvoka man asmeniškai buvo žinoma.“

Vertinamas **ilgalaikis procesas**, apimantis praktinius ne vienos dienos mokymus, siekiant ilgalaikės naudos, kad mokytojai, susipažinę su nauja metodika, gebėtų ją taikyti grįžę iš seminaro ar konferencijos. Toks procesas turi užtikrinti mokytojų palaikymo, konsultavimo sistemą.

„Jei norime, kad tą metodiką įsisavintų dauguma mokytojų <...> tai mes turime siūlyti dalį seminarų ilgalaikių.“ (F1)

Kiekybinės apklausos metu mokytojai turėjo įvertinti skirtingų būdų efektyvumą, siekiant išsiaiškinti, kas mokytojams labiausiai padeda tobulėti MIR srityje. Paaiškėjo, kad didelė dalis mokytojų nėra dalyvavę ilgalaikiuose mokymuose, tokios patirties neturi net 67 % apkaustųjų. Iš tų, kurie dalyvavo ilgalaikiuose mokymuose, 20 % teigė, kad ilgalaikiai mokymai padėjo tobulėti MIR srityje, tačiau 14 % teigė, kad nepadėjo.

(Įvertinkite kiekvieną iš žemiau pateiktų teiginių pagal tai, kas Jums labiausiai padėjo tobulėti MIR srityje, kur 1 – nepadėjo, 5 – labai padėjo, 0 – nesate dalyvavę / naudoję.)

45 % apklausoje dalyvavusių mokytojų sutinka, kad įvairūs seminarai ir konferencijos padėjo jiems mokytis MIR srityje, tačiau apie penktadalis apklaustųjų visgi svarsto ir jiems sunku pasakyti, ar seminarai ir konferencijos prisidėjo prie jų tobulėjimo MIR srityje. O 11 % mokytojų teigia, kad toks būdas jiems nepadėjo mokytis apie MIR.

Beveik penktadalis (19 %) apklausoje dalyvavusių mokytojų nėra dalyvavę konferencijose ar seminaruose apie MIR.

Ugdymo sodas <https://sodas.ugdome.lt/>: MIR mokykla

105 out of 105 people answered this question

Mokytojai susiduria su situacija, jog reikalinga MIR mokymui medžiaga yra skirtinguose šaltiniuose, jie vertina tokius įrankius kaip „Ugdymo sodas“, kuriame **vienoje vietoje pateikta informacija**. Mokytojai dalinasi nerimu, kiek ilgai tokia vieta bus atnaujinama, kad galėtų būti užtikrintas, jog ir po kelių metų naudojant šią priemonę joje informacija bus kaupiama. „Yra platforma „Ugdymo sodas“, jinai nedings, na, nedings, bet kiek metų bus keliami, du, trys, ar bus keliami ilgai? <...> Jeigu toje platformoje nuolat pildytųsi, aš pasiimu ir naudoju.“ (F1)

20 % apklausoje dalyvavusių mokytojų teigia, kad „Ugdymo sodas“ prisideda prie tobulėjimo MIR srityje. 24 % mokytojų buvo sunku pasakyti, ar „Ugdymo sodas“ padeda jiems tobulėti, ar ne, ir apie 25 % teigia, kad nesinaudoja „Ugdymo sodo“ įrankiu. Šie duomenys parodo, kad nėra vieningos vyraujančios nuomonės apie „Ugdymo sodą“ kaip priemonę mokytojų tobulėjimui.

Kiekybinio tyrimo metu norėta sužinoti, kaip dažnai mokytojai naudojami įrankiais, kurie prisideda prie mokytojų tobulėjimo. Trečdalis apklaustųjų teigė, kad kartais naudojami „Ugdymo sodo“ MIR mokykla, o 17 % šia priemone naudojami dažnai.

Ugdymo sodas <https://sodas.ugdome.lt/>: Mokytojų patirtys. Mokyklų žinios

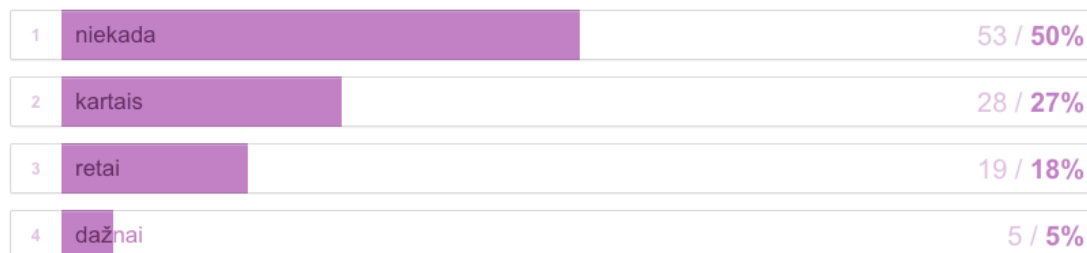
105 out of 105 people answered this question

Apie pusė apklausoje dalyvavusių mokytojų nesinaudoja Lietuvos kino centro kino edukacijai skirtomis priemonėmis „Kino edukacijos ugdymo bazė“ ir „Audiovizualiniai XX archyvai pamokose“ bei „Dideli maži ekranai. Medijų raštingumas Lietuvoje“ metodine medžiaga. Apie penktadalis visų apklaustų mokytojų teigia, kad šiomis priemonėmis naudojasi kartais. Iki 10 % apklaustųjų teigia, kad naudoja dažnai.

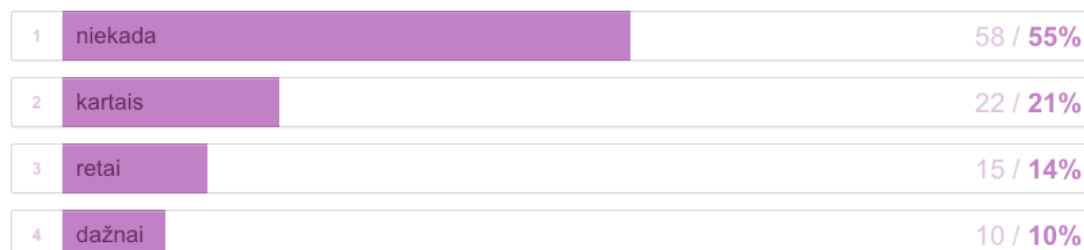
Lietuvos kino centro kino edukacijai skirta priemonė „Kino edukacijos ugdymo bazė“

105 out of 105 people answered this question

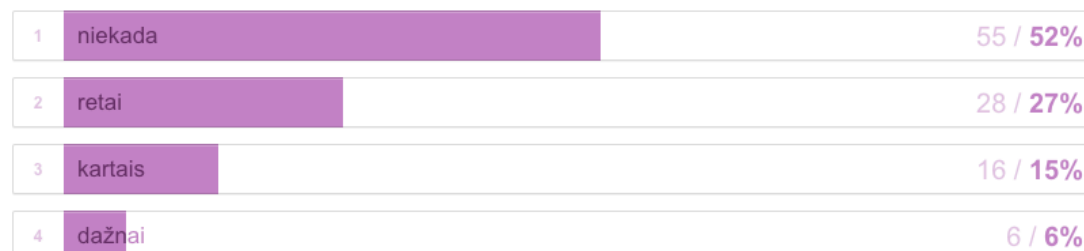
Mokymų „Dideli maži ekranai. Medijų raštingumas Lietuvos mokyklose“ metodinė medžiaga

105 out of 105 people answered this question

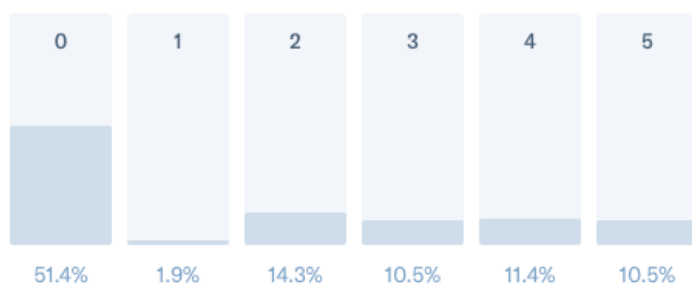
Lietuvos kino centro kino edukacijai skirta priemonė „Audiovizualiniai XX amžiaus archyvai pamokose“

105 out of 105 people answered this question

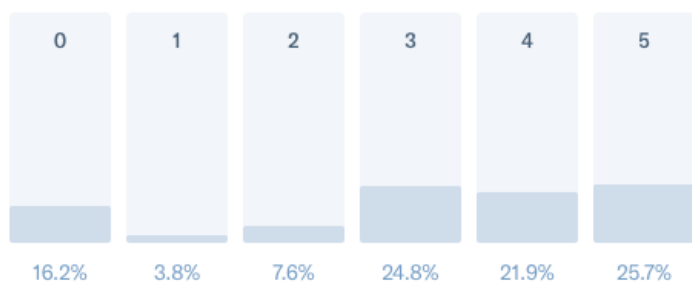
22 % mokytojų sutinka, kad „Audiovizualiniai XX amžiaus archyvai pamokose“ kino edukacijos ugdymo bazė prisidėjo prie jų tobulėjimo MIR srityje, tačiau 16 % teigia, jog neprisidėjo.

8i Kino edukacijos ugdymo bazė, Audiovizualiniai XX amžiaus archyvai pamokose
105 out of 105 people answered this question

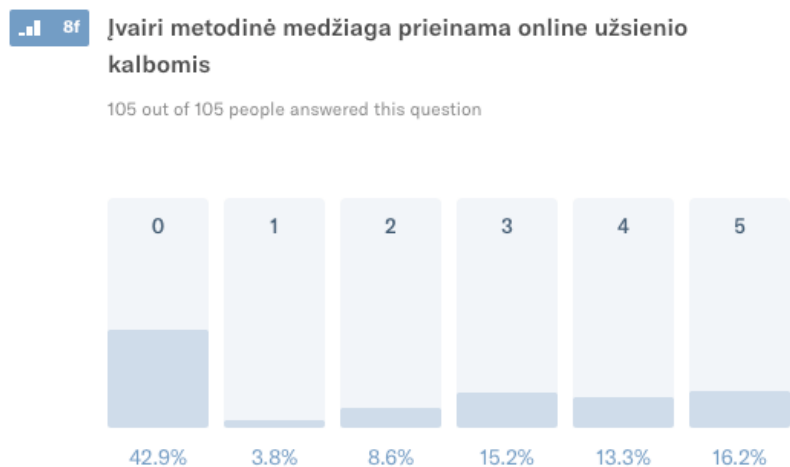

84 % mokytojų naudoja įvairią metodinę medžiagą, esančią internete lietuvių kalba. Iš jų 48 % sutinka, kad tokia metodinė medžiaga prisideda prie jų tobulėjimo. 12 % tvirtina, kad neprisideda.

8e Įvairi metodinė medžiaga prieinama online lietuvių kalba
105 out of 105 people answered this question

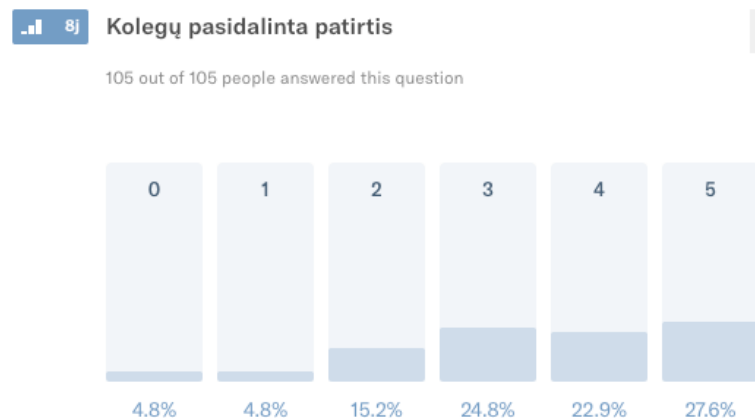

47 % mokytojų naudoja įvairią metodinę medžiagą, esančią internete užsienio kalba. Iš jų 29 % teigia, kad ši medžiaga prisideda prie jų tobulėjimo, 12 % teigia, kad neprisideda.

Mokytojai džiaugiasi, jog jų kolegos dalinasi informacija ir **mokosi vieni iš kitų**. Mokymuose ar seminaruose, į kuriuos susirenka mokytojai, svarbu skirti laiko mokytojų tarpusavio laisvam bendravimui, nes kiekvienas mokytojas yra sukaupęs patirties ir žinių, kuriomis gali pasidalinti su kitais. „Ir dar labai gerai, kad iš kolegų labai daug sužinai. <...> Labai daug išmokstame iš kolegų.“ (F1) „Mūsų viena mokytoja buvo kažkokiuose kursuose, grįžo ir tada mum pravedė, va tokiu būdu.“ (F2)

Apklauskos duomenys parodė, kad mokytojai daugiausiai mokosi iš savo kolegų. Daugiau nei pusė (51 %) mokytojų sutinka, kad būtent kolegų pasidalinta patirtis prisideda prie jų tobulėjimo MIR srityje. 20 % teigia, kad neprisideda, o 25 % sunku nuspręsti, ar kolegų pasidalinta patirtis prisideda prie jų tobulėjimo, ar ne. Tačiau vos 5 % teigia, kad niekada neturėjo tokios patirties, kad kolegos nesidalytų savo patirtimi MIR srityje. Tai reiškia, kad absoliuti dauguma (net 95 %) mokytojų dalijasi savo patirtimi su kolegomis.

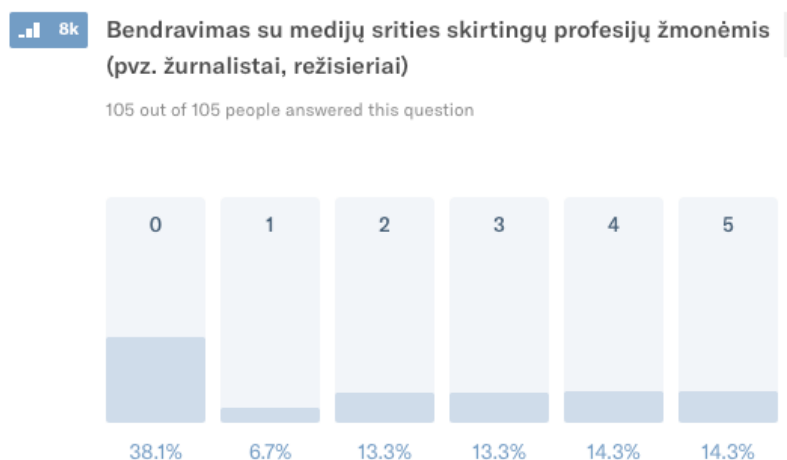
Kokybinio tyrimo duomenys parodė, kad mokytojams labai svarbu **mokytis iš profesionalų**, jie nori gauti kokybiškas žinias. Mokytojai ieško specifinės srities mokymų ir tos srities specialistų. Ką mokytojams reiškia profesionalas? Tai žmogus, dirbantis toje medijų ar informacijos srityje ir joje sukaupęs ilgalaikės patirties, pvz., žurnalistai, režisieriai ir t. t.

„Man visada svarbu ir tos žinios, kad jos būtų rimtos žinios, kad jos būtų iš specialistų gaunamos. Projektuose būtent ateina tos srities specialistai ir jie kalba terminus vartodami ir tai labai plečia akiratį. Ir kai kalbuosi su mokiniais, kurie kuo nors domisi, jie daug ką moka apčiuopiamai, bet jie nemoka to įvardyti, o man, kaip kalbininkei, terminai – labai svarbus rakursas, žiūros taškas, tada ir jų akyse rimčiau atrodo, nes jie iš manęs gali kažko išmokti <...> Tam tikros srities specialistas praturtina apie tam tikros srities niuansus, kurių niekada nesužinosi pats, jeigu neskaitysi daug literatūros.“ (F1)

Mokytojai vertina profesionalų darbą. Jie jaučia, kad patys neturi tiek patirties ir žinių tam tikrose MIR srityse, tad norisi, jog su jais ar moksleiviais savo patirtimi ir žiniomis dalintųsi tam tikros srities profesionalai.

„Nes vaikai bendrauja su autoritetais, pavyzdžiui, <...> yra režisieriai, atvažiuoja į mokyklą. Jie kalbasi su vaikais, pasakoja apie savo darbą. <...> būtent mokė vaikus, kaip atpažinti melą medijose, su pavyzdžiais, straipsniais.“ (F2)

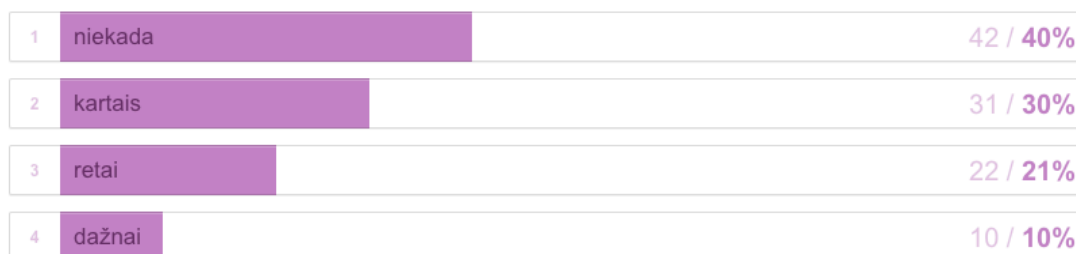
Kiekybinės apklausos rezultatai atskleidė, kad mokymasis iš profesionalų yra vertinamas įvairiai. Dalis mokytojų (28 %) teigia, kad bendravimas su medijų srities profesionalais prisidėjo prie jų mokymosi MIR srityje, tačiau panaši dalis (21 %) teigia, jog neprisidėjo prie jų tobulėjimo.

Tyrimo duomenys atkleidė, kad mokytojai naudodami **MIR programą** savo asmeniniam tobulėjimui jas **vertina pagal medijų kriterijus**. Mokytojai nori aiškios ir trumpos žinutės. Jie pateikia Mokytojų TV pavyzdį, kuris atspindi, kad tokia priemonė kaip mokytojų TV yra tikrai naudinga ir mokytojai ją žiūri, nes gali atrasti, sužinoti naujų dalykų, tačiau juos vargina pats Mokytojų TV formatas, kuomet žinutė yra perteikiama per ilgus pokalbius. „Irgi labai erzina, kartais sukuria tas mokytojo TV labai gerą idėją, bet ten yra tiesiog per daug, ten yra po valandą turi žiūrėti, reikia vienos detalės, o turi žiūrėti valandą. „<...> Jeigu <...> kurtų medžiagą remiantis medijų kriterijais, trumpa, aišku, greita ir visa kita.“ Tokią kokybinio tyrimo išvalgą papildė kiekybinio tyrimo duomenys. Tik 10 % mokytojų dažnai žiūri Mokytojo TV, o trečdalis tai daro kartais.

Mokytojo TV <http://mokytojotv.blogspot.com/> video medžiaga

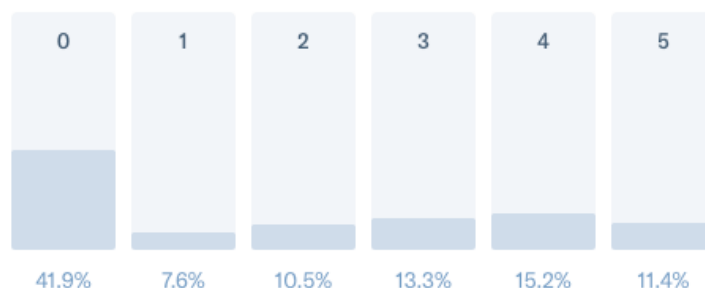
105 out of 105 people answered this question

Mažiau nei trečdalis mokytojų (27 %) teigia, kad Mokytojo TV prisidėjo prie jų tobulėjimo. 42 % mokytojų nežiūri Mokytojo TV.

„Mokytojo TV“ video medžiaga

105 out of 105 people answered this question

Pastebima, kad MIR metodai dažnai yra sukurti mokytojams, tačiau ne moksleiviams. Mokytojai pateikia MIR užduočių pavyzdžius, kurios, mokytojų supratimu, yra neįdomios moksleiviams arba per daug sunkios, arba atvirksčiai – per daug lengvos. Dažnai **mokytojai patys**

turi sugalvoti, kaip jie gali MIR metodus pritaikyti dirbdami su moksleiviais. Dalinamasi patarimu, kad vertėtų tokius metodus kurti drauge su mokytojais, kurie yra arti moksleivių ir turi suvokimą, kokios užduotys moksleiviams gali būti įdomios ir kokios užduotys gali atitikti įvairių moksleivių lygį. „Apskritai UPC galėtų praktikus mokytojus, kurie nori daryti, pakviesti daryti, nes, iš tikrųjų, kas yra, kada sukuriamas mokslinis tekstas arba mokslinės užduotys, jos dažnai tiesiog netinka vaikams. „Aš – propaganda“ bandžiau pritaikyti tą užduotį, man tiesiog netinka arba tai yra per sunku, arba tai yra per lengva, vaikams yra neįdomu, tekstas parengtas kaip mokytojui – galbūt įdomus, bet kaip vaikams – visai ne, geriau jau tada žiūrėti propagandos, kokių nors „Simpsonų“ ištrauką, negu kad skaityti tokį tekstą.“

Poveikis mokytojams

Kas keičiasi, kai mokytojai dalyvauja MIR programose?

Keičiasi mokytojų savijauta: mokytojai jaučiasi labiau atliekantys savo vaidmenį, įvertinti ir gavę pripažinimą, jaučiasi esantys arčiau jauno žmogaus pasaulio.

Suvokiama, kad mokytojas turi **atlikti mentoriaus vaidmenį**, kuris moksleiviams suteikia sąlygas, pasiūlo įrankius, kaip mokytis. Naudodami MIR metodus pamokose mokytojai jaučia, kad atlieka savo pagrindinę pareigą – būti mokymosi pagalbininku. Taip pat pastebima, kad mokytojams nebeužtenka vien jų pačių kaip asmenybės moksleivius sudominti ir jiems perteikti žinias, medijos ir kiti **MIR metodai tampa sudėtinė mokytojo dalis**.

„Aš iškart pasakysiu, kada aš naudoju, aš jaučiuosi, kad aš atlieku savo tą pagrindinę pareigą mokytojo, kad dabar mokytojas yra mentorius. Kaip tik tos medijos nenaudoju, aš jaučiuosi kaip be rankų, be kojų, be įvairių įrankių, tik vėl tas pats balsas, tas pats pasisakymas, vo, čia rezultatų gerų nebus.“(F2)

Fokus diskusijų grupėse dalyvavę mokytojai dalijosi, jog gebėjimas naudoti MIR metodus pamokose tapo tam tikru **mokytojo prestižo simboliu**. Mokytojas, kuris naudoja MIR, yra vertinamas labiau nei mokytojas, kuris nenaudoja. Natūraliai išorinis kitų vertinimas prisideda prie mokytojų savivertės – tie, kas naudoja MIR, **jaučiasi įvertinti ir gavę pripažinimą**. Mokytojai jaučia, kad naudojant ir įvaldžius MIR priemones jie tapo svarbūs mokykloje. Į juos kreipiasi pagalbos, susijusios su medijomis, technologijomis. Mokytojams **gera jaustis svarbiems** ir žinoti, kad jie turi pranašumą tam tikroje srityje. „Mokytojas, kuris naudoja, gauna pripažinimą tam tikrą, mes labai greitai teisiame, šitas naudoja, šitas nenaudoja, tas daro, pas tave įdomu, pas jį neįdomu ir, jeigu naudoji, tą mokytoją keli vienu laipteliu aukščiau. Toks jau prestižo klausimas.“ (F1)

„Nors nesu IT specialistė, bet jeigu kur kam kas atsitiko, visur kviečia mane „Eik, sutvarkyk, tą pažiūrėk, tą paimk“. Eduka išsijungė ar kažkur interaktyvi lenta nepasijungė. Tai pasidariau svarbus žmogus toje srityje.“ (F2)

Kiekybinės apklausos duomenys parodė, kad 34 % mokytojų naudodami MIR metodus jaučiasi labiau įvertinti savo kolegų, tačiau 43 % teigė, kad nei jaučia, nei nejaučia gaunantys daugiau įvertinimo iš kolegų dėl to, kad naudoja MIR metodus. O 23 % mokytojų nesutiko su teiginiu „Naudojant MIR metodus pamokose jaučiuosi labiau įvertinta(as) kolegų“.

Suvokimas ir gebėjimas valdyti MIR priemones mokytojui **leidžia pasijusti arčiau šiuolaikinio jauno žmogaus ir jo pasaulio**. Mokytojai jaučia, kad būtent IT ir medijų pasaulyje jie turi mažiau žinių ir įgūdžių lyginant su moksleiviais. Tuo tarpu moksleiviai geba žymiai geriau orientotis IT ir medijose. Suvokimas apie medijas ir gebėjimas jas valdyti mažina atskirtį tarp mokytojų ir moksleivių. „Pirmiausia, svarbu yra tai, jautiesi, kad ne iš akmens amžiaus. Mokykloje mes dirbame, jaunąją kartą auklėjame, aišku, mes atsiliškame nuo jų, čia net kalbos nėra, mes jų jau nepasivysime, bet bent jau stengiamės kažkaip neatrodyti visiškai buki, stengiamės bent kiek lygiuotis į juos. Kaip moku aš rašyti ranka, kaip moku skaityti, tai aš taip pat turiu šiam gyvenime gaudytis, orientotis tose medijose.“ (F2)

Keičiasi mokytojų požiūris: suvokiama, kad MIR metodai tinka šių dienų jaunam žmogui. Mokytojai išdrįsta prisiimti iššūkį ir mokytis.

Mokytojų dalyvavimas MIR programoseiemonėse prisidėjo prie jų požiūrio keitimo į ugdymo organizavimą pamokoje. Mokytojai kritiškai žvelgia į savo darbo metodus ir suvokia, kad **tradiciniai metodai**, jų suvokimu, tie metodai, kurie nėra MIR metodai – jau nėra veiksmingi ir **neturi tokio efektyvaus poveikio moksleiviams**. „Man naudinga buvo tai, kad ašsupratau, kad aš turiu visiškai keisti mokymą, tai, ką dariau iki šiol, absoliučiai eiti visai kita linkme, nes per visą tą laiką tiesiog pastebėjau, kad tai, ką dariau prieš metus, jau yra visiškai neveiksminga ir dabar, kiek įmanoma, dar vis bandau sukaupti žinių, kad sugebėčiau nuo rugsėjo visiškai kitaip pateikti informaciją ir kitaip mokinti, nes seni būdai jau nebetinka.“

Dalyvavimas MIR programose mokytojus **paskatino prisiimti iššūkius**, išeiti iš komforto zonos ir mokytis, lavinti tuos įgūdžius, kurių neturėjo medijų ir IT srityje. Mokytojai prisimena, kaip jiems **mokymasis naudotis MIR priemonėmis buvo iššūkis ir net kėlė tam tikrą baimę ir nepatogumo jausmą**, kad jie kažko nežino, o moksleiviai jau žino daugiau už juos.

„Man buvo įdomu, bet aš kažkaip, pavyzdžiui, į ten memus ar kompiuterinius žaidimus nesigilinau. Žinau, kas tai yra, bet kai reikėjo projekto metu apie tai kalbėti ir sužinoti, man tai buvo čia iššūkis, nes aš net bijojau, kad vaikai arba žino daugiau, arba aš kažko tokio nežinau.“ (F1)

„Mokytojams sunku buvo, vat, man bent jau asmeniškai, kada pradedi tobulėti ir pažinti tas medijas, va, turiu sūnų 10 klasę bebaigiantį, tai yra į ką lygiuotis. Vis mane pamoko, kur prisijungti, kai į Facebooką įsivesti, „Viber“ jau viskas nebegalioja, dabar jau ten Messengeris.“ (F2)

Mokytojų praktiniai įgūdžiai tobulėja ir tam tikri IT, medijų įrankiai tampa naudojami kasdien.

Labiausiai vertinamos tos MIR programos, kurių metu mokytojai turėjo galimybę praktiškai išbandyti įvairias medijų ir IT programas. Tik praktiškai patiems išbandžius ir patyrus, ką tai reiškia, MIR metodai išlieka naudojami. Tam tikri **įrankiai**, kurie anksčiau buvo nežinomi, mokytojams **tapo kasdienybe**, kuriais jie naudojami ne tik įtraukdami moksleivius į ugdymo turinį pamokos metu, bet ir planuodami pamokas, jas įvertindami ir t. t. IT ir medijų įrankių įvaldymas turi įtakos ne tik profesiniame, bet ir asmeniniame gyvenime. „Mes seniau nieks nežinojom, dabar dirbame tik su „Google docs“, „Maps“, kiek yra ir naudos, ir praktinės naudos, ir keliaujant, ir t. t.“ (F1) „Asmeniškai medijos padeda bendrauti, padeda plačiau žiūrėti į darbą, kurį dirbi, gyvenime tikrai pagalbininkai, ir nori kažką padaryti, gali pažiūrėti, informaciją gavai, o anksčiau reikėjo knygas pirkti.“ (F2)

Įvaldžius IT ir medijų įrankius mokytojų darbas lengvėja, jie turi galimybę greičiau ir lengviau patikrinti moksleivių darbus. „Tai, įsivaizduokite, kai lituanistas turėtų, tarkim, literatūrinį testą, kai aš tikrindavau, tai, įsivaizduokite, kiek reikia laiko, kad patikrintum kelių grupių darbus, o dabar iš karto op ir yra atsakymai, ir matau, kada kas ką atliko. Žodžiu, tai yra ir patogumas, labai didžiulė pagalba.“ (F2) 58 % sutinka su teiginiu „Naudojant MIR metodus pamokose man užtrunka žymiai daugiau laiko pasiruošti pamokai“, nors 17 % teigia, kad jiems neužtrunka žymiai ilgiau ruoštis pamokoms, kuriose naudoja MIR.

Įdomu, jog galvojant apie darbą pamokoje, naudojant MIR metodus, mokytojų atsakymai pasiskirsto tolygiai. 30 % sutinka su teiginiu „Naudojant MIR metodus man yra žymiai daugiau darbo pamokoje negu nenaudojant MIR metodų“, 31 % nesutinka su tokiu teiginiu. Galima interpretuoti, kad toks atsakymų pasiskirstymas nurodo, jog MIR taikymas pamokose visgi priklauso nuo mokytojo ir mokomojo dalyko ir yra labai individualus procesas.

Mokytojai pastebi, kad dalyvaudami MIR programose jie turi galimybę **lavinti kūrybiškumo gebėjimus**. Ypač pabrėžiama, kad lavėja mokytojų estetikos suvokimas. Vis didesnis dėmesys atkreipiamas į vizualumą ir jo kokybę, formuojasi vizualių metodų naudojimo kokybės kriterijai. „Aš tai kažkaip tokį estetinį pojūtį stipresnį įgavau, pavyzdžiui, fotografavimo, žodžiu, vaikus tai veikia, nes estetika vaikams irgi labai svarbi.“ (F1)

Keičiasi vidinės mokytojų nuostatos, atsiranda motyvacija ir didesnis tikėjimas savo darbu.

Mokytojams atradus MIR programas, kurios atitinka šiuolaikinio moksleivio poreikius, **atsirado vidinė motyvacija ir didesnis tikėjimas savo darbu.** „Ir galiausiai tai, kai sugalvojome, kad tai gali būti mokykla, man atsirado naujas tikėjimas ta mokykla, nes ji buvo truputėlį tokiam <...> tikėjimas vėl mokykla iš naujo.“ “Tai galėtų būti puikių draugysčių pradžia, todėl kad čia yra nauja, nauja, nežinoma, įdomu <...> medijom iš esmės, net ir mokytojam, tai yra, nu, toks atradimo džiaugsmas visiškas.“

Mokytojai pastebi, kad vizualių medžiagų naudojimas klasėje **padeda moksleiviams įsisavinti informaciją lengviau** ir atsiranda didesnė tikimybė, kad moksleiviai supras perteikiamą informaciją kuo tiksliau – matant aiškų vizualų atvaizdavimą. Taip pat ir mokytojams lengviau perteikti informaciją, atsiranda didesnis saugumo jausmas, kad bus mažiau interpretacijų apie mokomąjį dalyką. „Man asmeniškai patinka, kada tu dėstai savo dalyką, savo pamoką ir kada tu gali panaudoti kokybiškas vaizdines medžiagas, kurios padeda mokiniams geriau įsisavinti mokomąjį dalyką.“ (F2), „Aš asmeniškai, man toks jausmas, kad aš nemokėčiau paaiškinti mokiniams, jei aš neturėčiau tos lentos, man nebūtų, kaip parodyti, vaikai žiūri tik savo, o aš kažką čia aiškinu, aš net neįsivaizduoju šito.“ (F2)

Šią įžvalgą patvirtina kiekybiniai duomenys. 78 % apklaustų mokytojų sutiko su teiginiu, kad “Vizualių medžiagų naudojimas padeda moksleiviams lengviau įsisavinti informaciją“.

MIR pritaikymas pamokose

Kas mokytojams svarbu taikant MIR pamokose? Ką pamokoms suteikia MIR taikymas? Su kokiais iššūkiais susiduria taikant MIR? Kas mokytojus stabdo naudoti MIR metodus?

Kas mokytojams svarbu taikant MIR pamokose?

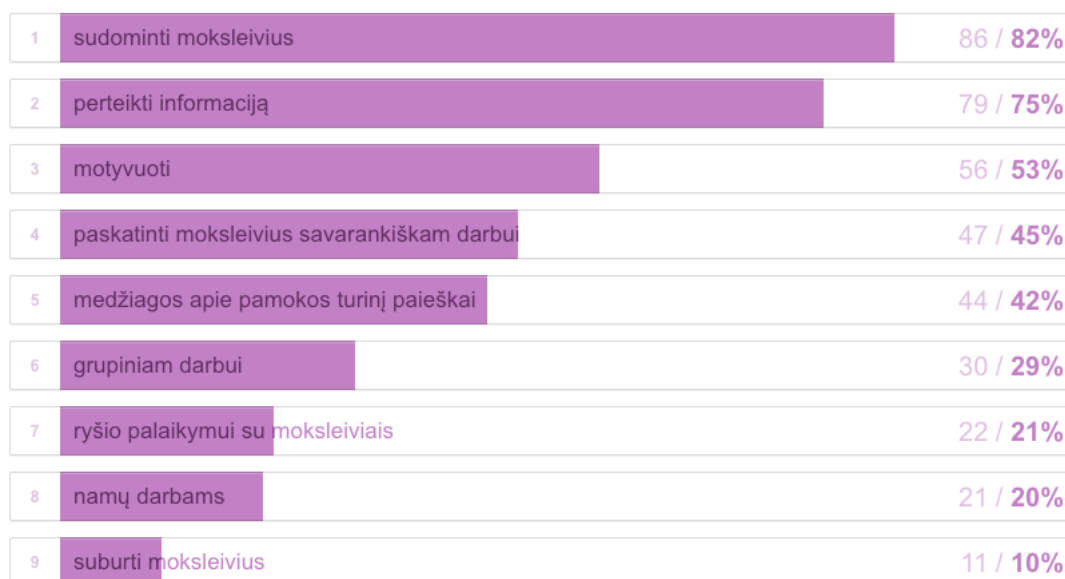
Natūraliai **mokytojai dalyvauja MIR programose ir iškart pritaiko MIR pamokose**. Tad kalbėdami apie savo dalyvavimą MIR programose dažnai kalba iškart apie jų pritaikymą. Sunku matyti atskirtį, mokytojai mokosi dėl moksleivių, kad pamoką padarytų įdomią.

Mokytojams, kurie dirba su MIR pamokose, vaizdinė medžiaga yra tapusi kasdienybe, jie įvardina, jog tai **tampa pamokos higiena**. Jaučiamas ryškus skirtumas, kuomet vaizdo priemonės naudojamos pamokose ir kuomet jos nenaudojamos. „Aš manau, kaip įrodymas sau pačiam, kad kai kurie dalykai jau yra higiena. Pavyzdžiui, vaizdas pamokoje šios kartos mokiniui yra būtinas, ar tu naudoji skaidres, ar videomedžiagą. Nes labai jauti skirtumą, kai tu tai naudoji pamokoje ir to nenaudoji.“ (F1) „Didžiausia tragedija mokykloje, jei sugenda projektorius, mes tiek jau pripratę ir mokiniai. <...> Mes neįsivaizduojame savo darbo be to.“ (F1) „Jau nenorėčiau grįžti į tuos laikus, kai tik lenta ir kreida, ir tie aptriušę portretai rašytojų, tai jau geriau neduok tu, Dieve. <...> Staiga taip atsitiktų, kad dingtų elektra, negali naudoti medijų, žinoma, vesi tą pamoką, atidirbsi, viskas bus gerai, pravesi, bet vaikai nebus patenkinti tokia pamoka <...> be medijų jautiesi kaip neapsirengęs, kažką tai pamiršęs, kažko tai trūksta, nėra tos pilnumos.“

63 % tyrimo dalyvių teigia, kad jie daugiau nei pusę vedamų pamokų naudoja MIR. Tai reiškia, jog mokytojai, kurie pradeda taikyti MIR metodus, juos taiko labai dažnai ir kiekybinė apklausa tik patvirtina, jog MIR metodai pamokose tampa higiena, kai jie yra pradedami naudoti.

Kokiu tikslu naudojate MIR priemones pamokose

105 out of 105 people answered this question

Ką pamokoms suteikia MIR taikymas?

Pamokos skirtumas, kuris išryškėja naudojant ir nenaudojant vaizdinių priemonių, pastebimas per moksleivių susidomėjimą. Pamokose, **kuriose naudojamos vaizdinės priemonės, yra įtraukiamas ir sudominama didesnė dalis moksleivių**, kuomet daugiau moksleivių yra susidomėję pamokos turiniu – tuomet klasėje būna daugiau susikaupimo ir drausmės. Tokioje situacijoje ir mokytojui vesti pamoką yra lengviau. „Tas vaizdas ir drausmės įneša į klasę, ir susidomėjimo, nes vienas mokinys girdi, kitas mato. <...> Išnaudoji daugiau galimybių, atskleidi didesnę potencialą tos pačios klasės. Lengviau dirbti su skirtingais poreikiais.“ (F1)

Su teiginiu „Naudojant MIR metodus pamokose moksleiviai žymiai aktyviau įsitraukia į pamoką“ sutiko 66 % mokytojų, 9 % – nesutiko, o 26 % buvo sunku įvardinti ir nuspręsti, ar moksleiviai aktyviau įsitraukia į pamoką naudojant MIR, ar ne.

Kiekybinio tyrimo metu paaiškėjo, jog dažniausiai mokytojai MIR priemones naudoja siekdami moksleivius sudominti pamokos turiniu, motyvuoti mokyti bei perteikti informaciją.

Dalijamasi, kad **MIR metodų veiksmingumas moksleiviams priklauso nuo MIR metodų naudojimo dažnumo**. Mokytojai nerimauja, kaip būtų, jei visi pradėtų naudoti MIR metodus. Nujaučiama, kad MIR metodai yra sėkmingi ir efektyvūs moksleiviams, nes nėra naudojami itin dažnai. „Jiems labai patinka, bet tai yra tik dėl to, kad aš nedarau dažnai, ir kiti to nedaro. <...> Aš visada parodau pavyzdžių iš anksčiau, tas juos labai užkabina“. „Ir bandėme šiemet daryti

infografikus, tai pradžioje buvo labai, labai idomu ir gerų darbų, na, paskui jau taip, toks atmetimo reakcija. Nes per daug. Tie vaikai yra efekto žmonės, jiems yra svarbu greitai, efektas, jeigu tai trunka ilgą laiką, viskas, jiems yra prarandamas interesas.“

Su kokiais iššūkiais susiduriama taikant MIR?

Kokybinio tyrimo duomenys atskleidė, kad mokytojai žino nemažai MIR metodų resursų, kuriais gali naudotis, tačiau jie **turi įdėti pastangų ir laiko susikurdami sau patogią duomenų bazę, kad „viskas būtų po ranka“**. Taip pat MIR metodus mokytojai turi adaptuoti ir prisitaikyti, kad jie tiktų jų moksleiviams, dažnai MIR metodus tenka versti iš užsienio kalbos. „Aš turiu vieną svetainę, kur vienas mygtukas yra „Istorija tau“. Jie yra sukėlę labai daug šaltinių, nuorodų, buvusių egzaminų. Ten vienoje vietoje yra daug labai informacijos ir labai daug nuorodų. <...> ta viena svetainė, o visur kitur grynai reikia ieškoti, reikia žiūrėti tuos *tutorials* ir dėliotis.“ (F1) „Asmeninė biblioteka yra, CD programų, „Istorija 1, 2, 3“, „Istorijos laboratorija“. Yra labai daug medžiagos, dalis medžiagos yra anglų kalba, tai reikia adaptuoti. Taip, asmeninis archyvas.“ (F1)

Kiekybinio tyrimo duomenys parodė, kad pusė (50 %) apklausoje dalyvavusių mokytojų sutinka su teiginiu „Dažniausiai tenka pačiai(iam) susikurti MIR metodus, kuriuos galėčiau panaudoti pamokose“, tačiau penktadalis (20 %) mokytojų nesutinka su šiuo teiginiu, likusieji 30 % nei sutinka, nei nesutinka.

Tyrimo metu išryškėjo, kad MIR mokytojams yra tarsi beribės platybės, kuomet yra tiek daug informacijos ir medijų būdų, kad net nežinia, kur jos baigiasi. Tačiau mokytojai dalinasi suvokimu, kad tokioje **beribėje platybėje būtina struktūra ir pasiruošimas iš anksto, kad būtų galima susigaudyti MIR pasaulyje ir MIR metodus pritaikyti pamokose**.

„Man medijos yra ta dalis, kur visko labai, labai daug, ribos yra beribės iš tikrųjų ir plėtimasis, na, kaip ir visatos, nieks nežino, kiek galima plėstis ir kiek galima daryti, bet kartu į pagalbą labai daug tvarkos galima išsinešti, negali tiesiog ateiti ir sakyti, darysime šiandien taip. Turi būti iš karto pasiruošęs, susiplanavęs.“ (F1)

Kalbant apie MIR metodus mokytojams svarbu ne vien, kad jie yra naudojami, bet kad jie būtų naudojami kokybiškai. Bet koks MIR metodų naudojimas nėra efektyvus. Mokytojai **skiria daug dėmesio MIR metodų kokybei**. Situacija tokia, kad mokytojai patys turi parengti, adaptuoti, pritaikyti dalį MIR metodų, medijos ir IT reikalauja praktinių įgūdžių ir laiko, o mokytojams dažnai neturint laiko pasiruošti – nukenti MIR metodų kokybę. Mokytojams patiems kuriant ir ruošiant

MIR metodus, vizualines priemones, jos dažnai **neatitinka kokybės standartų**. Lygiai taip pat kaip moksleiviai kuria ir pateikia savo darbus naudodami vizualias priemones, dažnai tai neatitinka norimos kokybės. „Ir iš mokytojų reikėtų reikalauti, tu privalai mokykloje tik naudotis tuo produktu, bet gali kažkiek koreguoti, bet kai iš mokytojų reikalauja kurti, kuria ten šriftai va tokie, vaizdai paimti iš vadovėlių, skenuoti, nelabai suprasi, kas pavaizduota, baisu.“ (F2) „Leidimas arba reikalavimas visada naudoti skaidres neišsiaiškinus, kaip – baisus dalykas. Ir mokytojai taip daro.“ (F1) „Jeigu rodomas prastos kokybės filmas. <...> Prasta techninė bazė“. (F1) „Trūkumas, mes čia kuriame, tiek esame prikūrę, bet nėra kokybės. Kad atitiktų tam tikrus reikalavimus šriftas, vaizdas, interaktyvumas. Ateini į pamoką, oi, pažiūrėkite, kokią aš padariau pateiktį, vienas pasakišką padaręs, o kitas – jokia ten pateiktis. Būtų geriau, jei dirbtų su tuo ne skirtingų dalykų mokytojai, bet specialistai. Privalumas tai, va, kaip „Eduko“ bando, kad viskas yra viename. <...>“ (F2)

Diskutuojant apie MIR metodų taikymą pamokose išryškėjo MIR metodų integravimo į skirtingų dalykų pamokas tema. Vieni mokomieji dalykai yra matomi kaip tokie, į kuriuos lengva integruoti MIR metodus, tačiau **nėra aiškaus matymo ir supratimo, kaip MIR metodai galėtų būti integruoti į visus mokomuosius dalykus**. Nerimaujama, kad skirtingų dalykų mokytojai netaikytų tų pačių MIR metodų tiems patiems moksleiviams. Mokytojai mato, kad naudojant MIR metodus turi būti intensyvesnis mokytojų tarpusavio planų dalinimasis ir bendravimas, ugdomųjų planų suderinimas. „Reikėtų pagalvoti, kaip jie gali būti integralūs su ugdymo programomis, nes, tarkime, istoriją pakankamai nesunku integruoti <...> nežinau, kaip kitose disciplinose tą galima.“ „Pas mane tai pasiteisino ir tikrai net jau kartoju šiemet, du kartus dariau su dešimtokais, tai kai jie atlieka darbus, tai kad juos nepaliekiau, o juos nufotografuoji ir tiesiogiai įkeli į virtualią parodą. <...> mes kaip apskritai medijų idėją pristatinėjome mokiniams, jiems labai patiko, yra labai kai kurie mokiniai, labai patikėję, siūlo vis ką nors.“ „Su vaikais šiek tiek kurti bandžiau, bet nu kadangi nebuvo realiai jokių įgūdžių, kitąmet aš tai manau, kad kažką darysime vėl, reikės tikrai susiplanuoti, kad nebūtų aš ir tu tą patį darau tai pačiai klasei arba atvirakščiai, jūs kažką darytumėte kažką bendro.“

Tačiau kiekybinė apklausa parodė, kad daugiau nei pusei mokytojų yra suprantama ir aišku, kaip integruoti MIR metodus į jų pamokas. 54 % sutiko su teiginiu „Man aišku, kaip MIR metodus integruoti savo pamokoje“, 13 % mokytojų nesutiko su šiuo teiginiu ir likusieji 33 % nei sutiko, nei nesutiko. Galima šiuos duomenis interpretuoti taip, kad kiekybinėje apklausoje dalyvavusių mokytojų dauguma dažnai taiko MIR savo pamokose, tad jiems yra aišku, kaip tai daryti, bet reikėtų pabrėžti, kad apklausoje dalyvavę mokytojai yra daugiausiai kelių dalykų mokytojai: užsienio ir lietuvių kalbos, informacinių technologijų ir istorijos mokytojai. Kalbant apie savo

mokomąjį dalyką jiems yra aišku, kaip integruoti MIR, tačiau galvojant apie kitus mokomuosius dalykus kyla abejonės ir neaiškumas, kaip būtų galima MIR metodus integruoti, nes MIR integracija priklauso nuo kiekvieno mokomojo dalyko atskirai.

Tyrimo duomenys atskleidė, kad **mokytojai turi patys pasiruošti ir pritaikyti MIR metodus**, ruošti sau tinkamą vizualią medžiagą, kurią galėtų panaudoti pamokose. Mokytojai užtrunka daug laiko ir **abejoja tokio jų darbo išliekamąja verte**. Mokytojai pastebi, kad programos ir vadovėliai dažnai keičiasi, dėl to jų paruošta metodika dažnai būna panaudojama nedaug kartų. Jie suvokia, kad tokią medžiagą yra būtina pasiruošti, tačiau **jaučiasi nusivylę**, kad ta medžiaga gali būti vienkartinė.

„Su „Pupa“ tikrai nėra pateikčių, tad kitas pateiktis aš turiu pati programuoti, tai man užtrunka tris, keturias valandas vienai pamokai pasiruošti, bet, vat, jei keičiasi vadovėliai ir programos, tai mano tas darbas kaip ir nebeatitiks.“ (F2)

Apklausoje metu 67 % sutiko su teiginiu „Net labai gerai parengtą medžiagą mokytojams, kaip taikyti MIR metodus pamokose, vis tiek reikia adaptuoti“. Tik 5 % nesutiko ir beveik trečdaliui (27 %) mokytojų buvo sunku įvardinti, ar sutinka, ar nesutinka su šiuo teiginiu.

Prie MIR metodų adaptavimo ir pritaikymo, vizualios medžiagos pamokai kūrimo prisideda labai svarbus aspektas – **kalba**. Dažnai MIR metodai, kurie yra parengti mokytojams, kad jie juos taikytų pamokose, yra parengti lietuvių kalba. Tyrime dalyvavo rusakalbių mokykla, kurios mokytojai dalinasi, jog jiems yra itin sunku, nes paruoštą medžiagą jie turi išsiversti, kadangi dažnai jų moksleiviai dar neturi gebėjimo suprasti lietuvių kalbą. Rusų mokyklos mokytojai naudoja Rusijoje sukurtus MIR metodus.

„O mums, tarkim, vaikai maži, lietuvių kalba labai silpnai ir visą tą medžiagą, kuri eina lietuvių kalboje, praktiškai nenaudoja. Čia reikia arba išversti, perdaryti viską, arba ieškoti kažkur, tai tokia problema.“ (F2)

„Arba ieškai, arba atveži iš Rusijos ir ieškai, kaip pritaikyti, trupmenos, koks skirtumas, lietuviškas vadovėlis ar rusiškas, ir taiko. Dėl to ir sakau, kad mes, rusiškos mokyklos, turime dėkoti kažkam tai, kad kažkur yra kuriama ir mes galime pasinaudoti.“ (F2)

Kas mokytojus stabdo naudoti MIR?

Ne visi mokytojai naudoja MIR metodus savo pamokose ir mokytojai svarsto, kad tai gali būti dėl to, kad naudojant MIR metodus yra **sunkiau sukontroliuoti moksleivių pateiktą informaciją**.

Mokiniai gali naudoti įvairius informacijos šaltinius, kuriuos mokytojai turi patikrinti ir būti susipažinę. „Man, pavyzdžiui, kontroliuoti labai sunku, kai vaikams duodi užduotį, jie po to kaip atsiunčia, tada pradėti ieškoti, nes labai daug informacijos, reikia įvertinti“. (F1)

Dažnai mokytojai **naudoja MIR metodus**, nes **trūksta motyvacijos**, tokius metodus adaptuoti užtrunka daug laiko ir pastangų, tačiau **nesijaučia, jog tas darbas būtų įvertintas**.
“Jo, tas darbas nėra įvertinamas, nėra motyvacijos, o turi įdėti daug laiko ir energijos.“ (F1)

Santykis su moksleiviais

Kokie vyrauja mokytojo – moksleivio santykiai pamokose naudojant MIR?

Pastebimi komunikaciniai pokyčiai tarp mokytojų ir moksleivių, jų tarpusavio bendravimas tapo intensyvesnis ir artimesnis. Stebina tai, kad komunikacija, kuri padažnėjo naudojant socialinius tinklus, padažnėjo ir nevirtualiame gyvenime, nenaudojant socialinių tinklų. **Intensyvesnis ir tankesnis bendravimas padėjo susikurti glaudesniajam mokytojo – moksleivio tarpusavio santykiui. Pasikeitė ir pats bendravimo būdas**, moksleiviai nebesirenka bendravimo raštu, o kaip tik nori bendrauti per video, tai reiškia – nori kalbėti ir matyti vaizdą. Toks bendravimas lavina mokytojų ir moksleivių gebėjimus įsiklausyti, išsakyti savo nuomonę, pasitikslinti ir pasigilinti į pokalbio temą. „Komunikacija su vaikais pasikeitė 200 % <...> socialiniai tinklai privertė labiau komunikuoti su tais mokiniais kaip tik ne per socialinius tinklus. Tas toksai psichologinis ryšys atsirado.“ (F1) „Bet, vat, pavyzdžiui, nesirenku žiūrėti video, o būtent bendraujant su vaikais, skambučiai, darbo grupės, per pokalbius, mokiniui yra patogiau, nes jie nebenori rašyti, pavyzdžiui, nori vieni su kitais kalbėtis. Tų dalykų daugėja, tada tenka klausytis, kalbėtis, gilintis, ar tikrai taip supratau. Tai bendravimas labai stipriai keičiasi ir jo labai daug.“ (F1)

51 % mokytojų sutiko su teiginiu „Naudojant MIR metodus pamokose keičiasi mano santykis su moksleiviais – jis tampa artimesnis“, 17 % nesutiko, o 32 % buvo sunku įvardinti. Tai parodo, kad pusė mokytojų pastebi besikeičiančius mokytojo – moksleivio santykius, tačiau likusi pusė mokytojų tuo abejoja, beveik penktadalis mokytojų nesutinka su tokiu teiginiu.

Tyrimo duomenys atskleidė, kad naudojant MIR metodus **nyksta mokytojų darbo ir laisvalaikio riba**. Nuolatinis bendravimas su moksleiviais – darbo ir ne darbo metu, moksleivių „paskutinę minutę“ atsiunčiami darbai prisideda prie tos darbo ir laisvalaikio ribos nykimo. Mokytojais jaučia, kad jie nuolat yra darbo kontekste. Jie diskutuoja ir bando atrasti, ar turi būti nustatytos bendravimo su moksleiviais ribos, kaip jos turi būti nustatytos, kokios jos gali būti? Iš vienos pusės yra džiaugiamasi, kad per medijas ir IT užsimezgė artimesnis mokytojo – moksleivio santykis ir norima jį išlaikyti, tačiau ryškėja tam tikrų susitarimų, kaip reikėtų bendrauti, poreikis. „Informacinės technologijos sukelia tam tikrą sumaištį, jos gerina tą tokį komunikaciją, aišku, bendravimą su tais mokiniais pakeičia, suartina, bet iš kitos pusės, bet ir labai įtampą sukelia <...> jie pastoviai kažką veikia, tu pastoviai dirbi, aš, pavyzdžiui, pastoviai dirbu.“ (F1) „Bet problema ta, kad jis dabar tokio lygio, kad jo yra daug. Nebėra darbo ir laisvalaikio ribų.“ (F1) „Pavyzdžiui, kai mes naudojame technologijas, prašome mokinius atsiųsti ataskaitą ar rašinius, tai tuos rašinius

gauni ir naktį ir po to ryte mokinys sako, aš jum atsiunčiau, žiūrėkite, ir atspausdinti mokytojui reikia.“ (F1) „Kitas dalykas, kultūra ar ne, pavyzdžiui, „Facebook“ puslapis, jie kartais linę, parašo ko nors neatsiskaitę, mokytoja, kada galiu atsiskaityti, po kiek laiko ateina žinutė, aš vis dar laikiu atsakymo, o tu, pavyzdžiui, esi seminare ir negali dabar atsakyti. <...> Kaip bendrauti webinarė, kaip bendrauti forumuose <...> vaikai, jie dažnai to nežino.“ (F1)

Mokytojai patys pastebi ir įvardina, kad keičiasi jų santykis su moksleiviais. Santykis keičiasi, kai moksleiviai pamato, kad mokytojai gali kažko nežinoti ir jog jie drauge su jais mokosi.

Mokytojai ir moksleiviai apsikeičia vietomis, mokiniai tampa mokytojais, o mokytojai – moksleiviais. Būtent šioje srityje mokytojai pastebi, kad moksleiviai turi daugiau gebėjimų ir žinių MIR srityje, taip susikuria galimybė kurtis lygiavertiškam mokytojo – mokinio santykiui, kada ir moksleivis turi galimybę užimti ugdytojo vaidmenį, o ir **mokytojas užimti besimokančiojo vaidmenį**. „Kas yra labai svarbu, kad keičiasi santykiai su mokiniais, jie tada mato, kad jie žino ir turi daugiau patirties (pavyzdžiui, apie žaidimus) <...> jie irgi mato, kad mes, mokytojai, – žmonės, kažko nežinome, kažką mokomės kartu.“ (F1) „Aš asmeniškai labai dažnai mokausi iš mokinių. Man įdomu, kaip jie naudoja tą ir tą, kaip jie darys tą projektą, aš asmeniškai klausiu, kokią programą naudosi, ką darysi, kaip darysi ir tu sužinai daugybę naujų dalykų. Tai vat, atrodo, lyg ir turi išsilavinimą, turi patirties, lyg ir turi būti mokytojas, bet šiandieniniame amžiuje su medijomis labai dažnai tampa mokiniu. Man atrodo, kad va čia va yra tas dalykas, kuriame kiekvienas iš mūsų visada bus mokinys.“ (F1)

Mokytojas, kuris naudoja MIR metodus, **įgauna moksleivių pasitikėjimą, pripažinimą**. Moksleiviai mato, kad su tokiu mokytoju yra apie ką kalbėtis, atranda bendrų pokalbio taškų. Drauge kuriasi motyvacija su mokytoju dalyvauti kitose veiklose. „Aš tai pastebėjau tokį dalyką, kai naudoji medijas ir su jais kokybiškai kalbi apie tai, tada jie labiau įsitraukia ir į kitas veiklas, pavyzdžiui, į muziejus kartu eina, tada jie noriai eina, nes žino, kad yra su tavimi apie ką kalbėti“. (F1)

Poveikis moksleiviams

Kokį pokytį moksleiviuose pastebi mokytojai naudodami MIR?

MIR metodų naudojimas pamokose **suteikia dinamikos ir intensyviau įtraukia moksleivius į ugdymo procesą**. Mokytojai pastebi, kad pamokose, kuriose naudojami MIR metodai, vaikai **patiria džiaugsmą**, tarsi būdami karuselėje. „Kai mes mokomės anglų kalbą, remiamės įvairiom medijom ir įvairiom programom, na, vaikai patiria džiaugsmą, sakykime taip, tai mano vaikai kaip toj karuselėje, kai mes dirbame su įvairiom programom, įvairiom medijom, tai vaikai iš tikrųjų patiria džiaugsmą ir kaitą, ir įsisupimą, įsitraukimą.“ (F1)

Naudojant MIR metodus pamokose atsiskleidžia ir išryškėja moksleiviai, kurie anksčiau nebuvo pastebimi dėl prastesnių akademinų pasiekimų. **Naudojant MIR metodus įvairių gebėjimų moksleiviai gali atrasti savo vaidmenį ir aktyviau įsitraukti į patį ugdymo procesą**. „Net tokie mokiniai, kurie akademiškai visai neišsiskiria, turiu omenyje, maži akademiniai pasiekimai. Čia jie galėjo būti lyderiai ir tikrai per tuos projektus, jau jie lyderiai, apie kuriuos net negalvojome.“ (F1)

Pastebima, kad naudojant IT moksleiviai turi daugiau galimybių praktikuotis viešąjį kalbėjimą ir jų **viešojo kalbėjimo įgūdžiai tampa geresni**.

„Labai gerai informacinės technologijos ruošiant viešąsias kalbas, aš jiems visada sakau, pasirašote viešąją kalbą, įskaitote, važiuojat dviračiu, jūsų įrašas, jūs išmokstat kaip dainą kokią nors. Jie pasinaudojo. Viešosios kalbos puikios. Valio!“ (F1)

Išryškėjo, jog dažnai naudojant IT ir medijas, vizualesius metodus moksleiviams yra vis sunkiau verbalizuoti savo mintis ir įvardinti, apibūdinti reiškinius, kompleksines sistemas. Iš vienos pusės rodomi moksleivių komunikaciniai ir viešojo kalbėjimo įgūdžiai lavėja, iš kitos pusės būtent tuos gebėjimus reikia lavinti ir tai tampa vis svarbiau.

„Kartais, žinot, kokią mes turime problemą, jis mato vaizdinį, mokiniai mūsų dauguma, supranta, kas ten vyskta, tik jau kai reikia pasakyti pačiam ir papasakoti, vat čia mes jau turime problemą, nes jis vaizdinį turi, o pasakyti, sistemą paaiškinti, išreikšti mintis, va čia mes turime jau problemą.“ (F2)

Mokytojų vertinimu, **naudojant vizualias priemones, moksleiviai įsisavina ir supranta informaciją lengviau**. „Įsivaizduokite, vaikui, kuris pirmą kartą, nežino išvis, kas tai yra, kai tu

rodai, kas tai yra ir kai tu tik aiškini, kuris net neįsivaizduoja. Tai jau, nu, tai iškart peršoki tą, sakykime, slenkstį, barjerą vaizdumo.“ (F2)

Mokytojų poreikiai MIR atžvilgiu. Pasiūlymai.

Ko mokytojai pasigenda? Ko jiems trūksta? Kokie jų poreikiai?

Mokytojai aiškiai įvardijo, kad jiems **trūksta vienos vietos, kur būtų sukelta visa MIR medžiaga**, metodai, kuriais jie galėtų naudotis. Šiuo metu mokytojai pastebi, kad jie tokias duomenų bazes turi kurtis patys ir kaskart kiekvienam mokomajam dalykui ieškoti medžiagos. Būtų didelė pagalba, jei tos MIR medžiagos, kurias atskiri mokytojai kaupia – būtų sujungtos į vieną erdvę. „Mokytojui į pagalbą lygiai tas pats turi būti, „Ugdymo sode“ turi būti, nu, sakykime, tam tikros platformos, kur, va, bac, čia žinau, čia bus programos, kur ten galiu su mokiniais susimesti, testus pasidaryti, išsiųsti per tas planšetes ir viskas, tai aš neturiu ieškoti ten nemokamų programų.“(F1) „Žiūrėkite, yra chemijos programa 10 klasės, yra tema, reiškia, kovalentinis ryšys, atidarai tą *papkę*, ten yra pateiktis, vaizdas, yra kontrolinis, tas, tas, tas... Ir jeigu aš noriu, aš pasiimu, nei jai nebereikia kurti, nei jai, nei jai, nei jai, nors dirbame skirtingose mokyklose.“ (F2) „Edukas“ ir tas sodas, jei jie susivienytų, o jie tarsi atskirai, kuria daug, nėra centro.“ (F2) Pasigendama ir integralumo, kuomet pati **MIR tema būtų integruota į ugdymo planus, vadovėlius**. „Jeigu tai atsidurtų, tas medijinis raštingumas, temoje, vadovėlis naujas, tema yra ir vat ta užuomina, gali imti, gali ne, gali panaudoti, tiesiog nebesuseki ta tema, kad man tinka medžiaga, kuri yra „Ugdymo sode“, ten „Edukoj“, čia vadovėlis, dar aš pati kažką susiradau internete, žodžiu, nebesueina tie visi į vieną vietą.“ (F2)

„Ugdymo sode“ yra planas dalyko, va, lietuvių kalbos, yra labai geras padarytas planas, su visom nuorodom, visos tos svetainės surašytos, kur gali ieškoti, kur knygų skaitmeninių ir visa kita, bet tame plane ir nėra tos nuorodos, tarkime, kur prie tos temos vat šitoj dalyje tinka medijinio raštingumo pasiūlyti metodai, kurie patalpinti „Ugdymo sode“, va ten jų nėra. Vat šitas būtų įdėta prie to, jau gerai, jau naudotūsi. Tiesiog nebepagalvoji, nebespėji apie tai pagalvoti.“ (F2) „Visai gerai būtų, jeigu parengtų kokius penkis detalius planus kiekvienai disciplinai, kaip sėkmingai integruoti su kažkokiom užduotim, nu, tiesiog kaip pavyzdiniu, kad mokytojai turėtų kažkokius preliminarinius šablonus.“

Mokytojai jaučia tam tikrą spaudimą tiek iš visuomenės, tiek iš moksleivių, kad jie naudotų šiuolaikines programas, medijas, socialinius tinklus ir vizualias medžiagas, tačiau tokiam IT naudojimui yra būtinas technologinių priemonių užtikrinimas Mokytojai dalinasi, kad ne visose klasėse būna projektoriai, interaktyvios lentos, ne visi turi planšetes, greitą internetą ar kompiuterius. **Norint efektyviai MIR metodus integruoti pamokoje yra būtina aprūpinti**

mokytojus gera įranga. „Įranga sensta, o aprūpinimas lėtas, įrangos, būna, trūksta ir pinigų mokykloje trūksta. <...> mokė, kaip daryti, bet priemonių neturime.“ (F2) „O šiaip mes ką galvojame, mums reikės, aišku, finansinės pagalbos įrengti klasę medijų, pradėjome ieškoti, nes turi būti normali šiuolaikiška klasė, netgi su aparatūra kažkokia.“ **Mokytojams trūksta legalių priemonių, legalių programų, kurias galėtų naudoti.** „Kas liečia legalius filmus, ten jau problema, nes viską turi pirkti, mokyklos kažką yra išsipirkusios.“ (F1) Mokytojai iš esmės turi sukaupę nemažai dalyvavimo seminaruose, mokymuose patirties. Sukaupus tokią patirtį jie pradeda kritiškiau atsirinkti, kas būtų naudinga. O atrankos kriterijai dažnai būna susiję su vienu pagrindiniu dalyku: kad mokymai vyktų remiantis patirtiniu mokymusi. Mokytojai pastebi, kad atsirenkant, kokiuose seminaruose ar mokymuose dalyvauti, nebūna **išsamios informacijos apie mokymų vedimo principus, iš kurių jiems būtų aišku, ar vyks teorinis, ar praktinis mokymasis.**

„Svarbiausia, kad seminaruose būtų praktikai ir galima išbandyti praktiškai. Aišku, jei ateini ir tris, keturias valandas turi klausyti, praktiškai neini į tokius seminarus. <...> Tema gali būti galbūt ir įdomi, bet aš nežinau, ar ten bus praktika, ar tik teoriškai rodys skaidres, tai tokiu atveju, aišku, būtų gerai, kad iš anksto būtų informacija prie seminaro parašyta, ko aš ten galiu tikėtis.“ (F2)

„Man asmeniškai reikės praktikos, reikės išmokti ir tuos pačius, kaip ten filmukus padaryti, arba jei ten ar ne tuos straipsnius, kaip tai galima būtų pateikti mokiniams, kad aš galėčiau tą papasakoti jiems. Man trūksta praktikos, kadangi teorijos aš prisiskaičiau <...> Aš tai jeigu ieškosiuosi kursų, tai aš ieškosiuosi daugiau su praktika, kad mane pamokintų, kaip tą reikėtų daryti.“

Mokytojai išsakė lūkestį ir poreikį daugiau gilintis ir **tobulėti kritinio mąstymo ugdymo tema.** „Aš asmeniškai pati norėčiau daugiau dėmesio skirti būtent tam kritiniam ugdymui ir kad daugiau, kaip padėti mokiniams išgryninti informaciją, kaip ją naudoti tikslingai, vat man asmeniškai, vat to va dalyko labai trūksta, nes apskritai, kai istorikas pateiki labai daug medžiagos, o analizuoti tą medžiagą, ypač kai pas mus ateina tie vaikai su labai labai silpnais gebėjimais, analize, tai pirmiausia pats turi išmokti, juos išmokinti.“

Mokytojai nori MIR mokomųjų medžiagos, kuri būtų lengvai naudojama, pavyzdžiui, **trumpi filmukai su instrukcijomis** vietoj aprašytos metodinės medžiagos. „Pavyzdžiui, jeigu kas nors sukurtų trumpus mokomuosius filmukus, kuriuos, pavyzdžiui, pristatytų pagrindinės reklamos taisyklės, tokio vizualinio tipo, kad tai būtų ir praktinis toks pavaizdavimas. Nereikėtų skaityti, aš nežinau, aš gavau tą medžiagą, mane erzina ta medžiaga, UPC yra parengusi „Medijos ir raštingumas“, tokia didžiulė knyga, ten su įvairiausiom užduotim, ten kur yra integruotos pamokos, bet, sakyčiau, man asmeniškai kadangi ne prie širdies apskritai toks būdas pateikti, aš net nenoriu skaityti.“